

Atatürk

Kaynak: www.erkincan-cevreorman.gov.tr

Atatürk'ün doğayı, ağacı sevmesinin en belirgin örneklerinden birisi de kuşkusuz Atatürk Orman Çiftliği'dir. Atatürk, 1925 yılında kendi aylığından ödeyerek çiftliğin bugünkü yerini satın almıştır. O yıllarda bu topraklar, ortasından demiryolu geçen bataklık ve boş bir araziydi. O toprağa karşı zafer kazanabileceğini de kanıtlayarak çiftliği burada kurdu. Bugün, Ankaralıları için çiftlik bir dinlenme yeri haline gelmiş, Atatürk'ün önderliğinde dikilen ağaçlar büyümüş, gölgesinde insanlar dinlenir olmuştur.

Ankara'yı Türkiye Cumhuriyetinin başkenti yapan ve bir bozkır kasabasında modern bir şehir kuran Atatürk, bu yönüyle de, günümüzdeki, şehircilik, çevre ve tabiat güzelliği kavramlarına, 1920'li yılların şartları içinde ışık tutan bir dehadır. Bu kavramların bilinmediği ve konuşulmadığı o yıllarda, şehircilik uzmanlarını getirterek, Cumhuriyetin başkenti Ankara'yı düzene sokan, ağaç diktiren, bulvarlar açtıran, Çiftliği kuran, sefaret bahçelerinde yeşillığe imkan veren Atatürk, diğer yönleriyle olduğu gibi, bu yönüyle de her zaman örnek alınması gereken eşsiz büyük bir önderdir.

Atatürk'ün kişiliğini oluşturan etkenler arasında bitki ve hayvan sevgisinin de önemli bir yeri bulunmaktadır. Atatürk, yaşamının son günlerinde de yeşillikler arasında olma özlemini duymuştur. Yeşilliği olduğu kadar barışı da seven Atatürk'ün Anıtkabiri'ne dünya uluslarının gönderdikleri fidanlarla meydana gelen Barış Parkı, ölümünden sonra da Ata'nın kişiliğiyle bütünleşmiştir.

Dayısının çiftliğinde

Atatürk'ün doğa sevgisi, babası öldükten sonra annesi ve kardeşi ile beraber Selanik'in otuz kilometre yakınlarında Zübeyde Hanımın ağabeyi olan Hüseyin Ağa'nın çiftliğine yerleşmeleri ile başlamıştır. Burada, Atatürk çiftçilik işleri ile uğraşarak, yeşillığe, toprağa ve doğaya ilgi duymuştur. O'nun bitki ve hayvan sevgisinin ilk belirtileri, bu çiftlik yaşamından kaynaklanmaktadır. Çünkü O, ilerki yaşamında çiftlikler kuracak, hayvan besleyecek ve ağaçlandırmaya büyük önem verecektir.

Atatürk'ün sınıf arkadaşlarından Ali Fuat Cebesoy, O'nun doğa sevgisini belirtirken bir anısını şöyle anlatır:

Harp Akademisi'nin üçüncü sınıfına geçtiğimiz zaman Mustafa Kemal, Selanik'e sılaya gitmeden önce bizde misafir kaldı. O günlerin birinde Satılmış Çavuş'u da alarak Alemdağı'na uzandık. Arkadaşım samimi bir doğa aşığı idi. Ormanlık yerlerden çok hoşlanırdı. Öğleye doğru pınar başında mola verdik...Uzaklarda bir kasır vardı ve manzarası harikulade güzeldi. Adeta Mustafa Kemal'i büyüledi...Oradan ayrılırken Mustafa Kemal: 'Fuat' dedi, 'İnsan yaşlandıktan sonra şehirlerin gürültülü hayatından uzaklaşmalı, böyle sakın ve ağaçlık bir yere çekilmelidir. Bak, şu karşıdaki köşk insanın ruhuna nasıl bir ferahlık veriyor.'

Afet İnan, Atatürk ve Çankaya'nın ilk Cumhurbaşkanlığı Köşkü için seçilmesini anlatırken şöyle diyor: "Atatürk'ün Çankaya'yı seçmesinde etken, birkaç büyük karakavak ve söğüt ağaçlarının bulunması idi. Onların rüzgarlı günlerdeki hışırtısından daima zevk duyardı."

Atatürk doğayı çok seven bir insandı. Yeşile, çiçeğe, ağaca hayrandı. Nezihe Araz, Atatürk'ün ağaçlandırmaya verdiği önemle O'ndaki doğa sevgisini bir söyleşide şöyle dile getirmiştir:

“Ne oldu buradaki ağaca”

“Çankaya köşkünden Meclis binasına giderken o günün Ankara'sında bir tek iğde ağacı vardır. Mustafa Kemal, her gün ağacın önünden geçerken arabayı yavaşlatıyor ve ağacı selamlıyor. Bir gün; ‘Bakın bu benim...’ derken, o ağacın yerinde olmadığını görüyor. Büyük bir telaşla otomobili durdurup iniyor. Buradaki işçilere; ‘Ne oldu buradaki ağaca’ diyor. ‘Efendim, yolu genişletmek için ağacı kestik’ cevabını alıyor. Arabasına dönen Mustafa Kemal ağlamaya başlıyor. Bunun başka yolu yok muydu? diye.”

Afet İnan, Atatürk'ün doğa ve ağaç sevgisi ile ilgili olarak şöyle diyordu:

“1919 yılında Atatürk Ankara'yı pek az ağaçlı bulmuştu. O, eski adı Orman Çiftliği olan yerde, orman yetiştirmeyi kendisine ideal edinmişti. O'nun için her ağaç yeni, kıymetli birer varlıktı. Bunların yetiştiğini, büyüdüğünü görmek, bir idealin tahakkuk edişindeki zevki kendisine veriyordu. Gazi Orman Çiftliği, insanların irade ve çalışmalarıyla, tabiatı güzelleştirme ve verimli kılma kuvvetinin bir örneğidir.”

Atatürk'ü yakından tanıyanların şu ortak görüşte birleştikleri görülmektedir: “Atatürk doğayı severdi. Ağaçlandırmaya önem verirdi.” Bir gün Atatürk, Kurmay Başkanı İsmet Bey'le Diyarbakır çöllerinde atla gidiyorlarmış. Mustafa Kemal demiş ki: “Çabuk bana yeni bir din bul. Ağaç dini. Bir din ki, ibadeti ağaç dikmek olsun.”

Falih Rıfkı Atay, “Atatürk çiftlik dağlarının ormanlaşması için bizzat uğraştı. Hemen her ağaçta hakkı vardır” derken; Afet İnan da, “Orman Çiftliği'nin her ağaçlandırma evresinde Atatürk'ün bakışı, görüşü, emeği vardır” diyor. Eski adı Orman Çiftliği olan yerde orman yetiştirmeyi amaç edinmişti. Onun için her ağaç eski ve yeni, kıymetli birer varlıktı.

Özlemi tüm ülkeyi ağaçlandırmaktı

Atatürk'ün ağaç ve yeşillik sevgisi, yalnız Ankara'ya has bir özlem değildi. “Bu vatan, çocuklarımız ve torunlarımız için cennet yapılmaya değer” diyen Atatürk'ün özlemi, tüm ülkeyi ağaçlandırmaktı, yeşillendirmekti.

Bir gün, İstanbul'un eski vali ve belediye başkanlarından Muhittin Üstündağ ve Afet İnan'la birlikte boğazda bir motor gezisinde Salacak önlerinden geçerken; “Bu güzel yerleri ağaçlarla bir kat daha güzelleştirmek için İstanbul Belediye Başkanı olmak istiyorum” derken, Atatürk'ün bu sözlerindeki gerçeği çözmek elbette güç değildir.

Ülkemiz toprakları üzerinde Atatürk'ün yakın ilgisi ve sevgisiyle Yalova yeşil bir cennet köşesi haline gelmiştir. Muhsin Zekai Bayer, Atatürk'ün Yalova'yı ağaçlandırma çabalarını şöyle anlatır:

“Yalova kaplıcalarının yeşil cennet diyarı ve çam ormanları, Atamızın çabaları ile meydana gelmiştir...İlk iş olarak o zamanın ünlü bahçıvanlarından Pandeli Efendi'yi Boğaz içindeki çiçek bahçesinden alarak işin başına geçirtmiştir. Onun yakın ilgileriyledir ki, bu gün ‘Çam Burnu’ adı verilen ormanlık alan yaratılmıştır.”

Atatürk, Türkiye Büyük Millet Meclisi açış konuşmalarında, doğal varlıklarımız olan ormanların korunması, dengeli ve tekniğe uygun şekilde işletilmesine yönelik konulara da yer vermiştir. 1 Mart 1922 yılında 1. Dönem 3. Yasama Yılı konuşmasında, ormancılığın kurallarını şöyle belirtmiştir.

“Gerek tarım, gerek memleketin varlık ve genel sağlığı konularında önemi kesin olan ormanlarımızı da modern önlemlerle iyi duruma getirmek, genişletmek ve en yüksek faydayı sağlamak da önemli kurallarımızdan biridir.”

Atatürk, bir ağaç dalının kesilmesine rıza göstermeyecek kadar yeşili ve ağacı seven bir varlık idi. Yalova'da yapılan bir köşkün çevresindeki meşelerin korunması için orman mühendislerine sık sık öğüt vermiştir. Gazi Mustafa Kemal, Türklerin Orta Asya'dan

kuraklık ve ağaçsızlık yüzünden göç ettiklerini pek iyi bildiği için ağaca karşı sevgi ve saygı gösterilmesini teşvik etmiştir.

Atatürk son günlerinde yeşile duyduğu özlemi şöyle dile getirmiştir: “Yurt toprağı! Sana her şey feda olsun. Kutlu olan sensin. Hepimiz senin için fedaiyiz. Fakat sen Türk ulusunu sonsuzluğa dek yaşatmak için verimli kalacaksın. Türk toprağı sen, seni seven Türk ulusunun mezarı değilsin. Türk ulusu için yaratıcılığı göster.”

Not: Bu yazı Cemil Sönmez’in Türkiye Çevre Vakfı’ndan yayınlanan “Atatürk’ün Tabiat ve Çevre Anlayışı” adlı kitabından derlenmiştir.

